

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Олександр Сергійович ПРОКУДІН,
*здобувач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*
<https://orcid.org/0000-0003-1094-0904>

Здійснення особовим складом підрозділів сил охорони правопорядку до виконання службово-бойових завдань із забезпечення внутрішньої безпеки України від протиправних посягань, вимагає особливої підготовки, зокрема тактичної. Тактика є широким поняттям, що використовується в багатьох сферах громадської діяльності та практики. Криміналістами термін «тактика» був запозичений з військової науки тому, що він відповідає змісту практичної діяльності правоохоронних органів і має на меті боротьбу зі злочинністю у її нерозривній єдності, не виділяючи і не протиставляючи негласні оперативно-розшукові заходи гласним (слідчим) діям. Тактика з оперативно-розшуковою діяльністю тісно пов'язана, зокрема з боротьбою, суперництвом, введенням в оману протидіючої сторони для забезпечення власного успіху. Це зумовлює необхідність врахування задумів, намірів, поведінки супротивника, передбачення його вчинків, рішень, заходів. У практиці оперативно-розшукової діяльності відбувається постійна боротьба (психологічна, фізична) між захисниками інтересів держави, суспільства, прав людини та порушниками законів і правил співжиття [1, с.5].

Р.К. Безруких у своєму науковому дослідженні дійшов до висновку, взагалі, тактика є складовою тих видів людської діяльності, суб'єкти яких, виконуючи свої функції, стикаються з фактичним або імовірним опором певних сил (суперників, супротивників, ворогів,

конкурентів тощо) [2]. Тактика виконує функцію запобігання такому опору, його подолання або нейтралізації. Реалізація цього завдання в оперативно-розшуковій діяльності відбувається через конкретні дії оперативних працівників, які є продуктом їх творчої розумової діяльності. Тому ми поділяємо бачення вчених, які до основ оперативно-розшукової тактики зараховують психічні процеси – сприйняття [3, с. 64].

Тактика, зазначають В.Б. Любчик та Д.М. Семелюк має діяльнісну (функціональну) природу. В цьому сенсі, відмічають вчені, тактика є поняттям більш вузьким, ніж поняття організації, яке охоплює як функціональний, так і структурний аспекти. Науковці також зауважують, що поняття «тактика» прийнятне для застосування виключно в межах проведення окремих процесуальних і непроцесуальних дій, заходів (операцій), а поняття «організація» - прийнятне майже до всіх сторін виявлення або розслідування злочинів і в цьому аспекті є більш широким [4, с.24]. Таким чином, підсумовують В.Б. Любчик та Д.М. Семелюк, тактика є складовою частиною функціонального аспекту організації цієї діяльності, який розповсюджується не тільки на сферу проведення окремих дій і заходів, але й на процес управління цією діяльністю в цілому. Організація не зводиться лише до вибору тактичних прийомів і методів, а передбачає розв'язання широкого кола питань з інформаційного забезпечення виявлення та розслідування злочинів, планування, управління силами і засобами, взаємодії суб'єктів виявлення та розслідування злочинів, координації їхніх дій та інше [4, с.24].

З огляду на зазначене вище, а також специфіку виконуваних особовим складом підрозділів сил охорони правопорядку службово-бойових завдань, важливим завданням законодавця є тактична підготовка працівників вказаних суб'єктів. Адже, як свідчить практична діяльність, якщо співробітник правоохоронного органу недостатньо підготовлений із тактичної точки зору, то він фактично не здатний чітко та оперативно виконувати свою роботу, а особливо в екстремальних умовах. В таких випадках частими є помилки в

розстановці сил, організації управління підрозділами, забезпеченні їх взаємодії, а також особистого захисту кожного окремого службовця.

Тактико-спеціальна підготовка, відповідно до точки зору С.М. Банаха, В.Р. Булачека, І.С. Винярчука та Ю.Р. Йосипіва, є складовою частиною загальної професійної підготовки співробітника ОВС і включає в себе комплекс навчальних дисциплін, мета яких – навчання особового складу ОВС вмiлим діям в екстремальних ситуаціях, підготовка керівного складу до виконання службово-бойових завдань в умовах надзвичайних обставин у мирний і військовий час, а також тактика несення патрульної служби. Основу тактико-спеціальної підготовки працівника, на переконання вчених, є наступні: 1. Вивчення і розробка тактичних засобів та прийомів дій в екстремальних ситуаціях. 2. Правові підстави та порядок застосування спеціальних засобів. 3. Правові підстави та порядок застосування зброї, бойової і спеціальної техніки. 4. Вивчення бойових порядків, що використовуються при охороні громадського порядку та масових заворушеннях. 5. Використання маневру силами і засобами при проведенні спеціальних операцій, а також оволодіння методикою управління цими силами [5, с.9].

Тактична підготовленість службовців включає такі чотири важливі елементи: 1) тактичні знання – сукупність теоретичних знань щодо тактики виконання службово-бойових завдань, а також їх застосовування на практиці; 2) тактичні уміння - форма прояву теоретичних знань службовців, тобто фактичне застосування їх на практиці. А відтак, уміння є фактичним проявом трансформації знань; 3) тактичні навички – це сукупність кваліфікованих, ефективних та результативних дій особи, що набула певні знання; 4) тактичне мислення – це мислення працівника в екстремальних умовах, можливість застосування знань на практиці.

Таким чином, тактична підготовка – це одна із найдинамічніших сфер навчання особового складу підрозділів сил охорони правопорядку до виконання службово-бойових завдань із забезпечення внутрішньої безпеки України від протиправних

посягань. Зазначене, перш за все, пов'язано із тим, що сфера забезпечення внутрішньої безпеки є динамічною, а тому вимагає постійного пошуку нових засобів та інструментів, які в своїй діяльності використовують спеціально-уповноважені суб'єкти.

Тож, проведений аналіз дає змогу виокремити наступні ключові особливості тактичної підготовки особового складу підрозділів сил охорони правопорядку до виконання службово-бойових завдань із забезпечення внутрішньої безпеки України від протиправних посягань: розгалуженість системи нормативно-правових актів, норми яких спрямовані на регулювання діяльності із підготовки особового складу сил охорони правопорядку; наявність спеціального набору наукового та практичного інструментарію для підготовки службовців; динамічність сфери забезпечення внутрішньої безпеки, а також активний розвиток злочинності, як внутрішньої, так і міжнародної; існування спеціальної процедури для тактичної підготовки особового складу відповідних підрозділів; орієнтація на взаємодію (наукову та інформаційну) з іншими органами та підрозділами, що реалізують свою діяльність у відповідному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Мукоїда Р.В. Оперативно-розшукова тактика : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С. В. Кузніченка. Одеса: ОДУВС, 2013. 206 с.
2. Руденко М.М. Тактика оперативного опитування у справах про організовану злочинність / М.М. Руденко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2009. № 21. С. 115–124
3. Безруких Р.К. Проблемы оперативно-розыскной тактики и пути их решения / Р.К. Безруких // Оперативно-розыскная работа: теорет. семинар. М.: 1997. С. 64–66.
4. Любчик В. Б. Семелюк Д. М. Про співвідношення оперативно-розшукової тактики та криміналістичної тактики. Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення / URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2016/3-4/9.pdf>
5. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.С. Винярчук, Ю.Р. Йосипів та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 300 с.